

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 381/2021-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Martinom Orviským, Víglášká Huta-Kalinka 67, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 3/2017 a proti postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaniach vedených pod sp. zn. 2 CoE 302/2019 a pod sp. zn. 1 CoE 6/2021 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 3/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **362,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na ochranu rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 3/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“) a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 2 CoE 302/2019 a pod sp. zn. 1 CoE 6/2021. Sťažovateľ tiež navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 381/2021 z 9. septembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní a vo zvyšnej časti ju odmietol.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom podaným na okresnom súde 13. júna 2017 domáhal nariadenia výkonu rozsudku okresného súdu č. k. 31 P 215/2015 z 15. decembra 2016 (ďalej len „rozsudok o úprave styku s maloletým“), ktorým bol okrem iného upravený aj styk sťažovateľa s maloletým dieťaťom zvereným po rozvode rodičov matke maloletého (ďalej len „matka/povinná“). V napadnutom konaní vydal okresný súd uznesenie z 31. mája 2018, ktorým sťažovateľovi a povinnej uložil povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu. Na základe podaného odvolania krajský súd uznesením č. k. 2 CoE 302/2019 z 19. decembra 2019 zrušil uznesenie okresného súdu z 31. mája 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Následne okresný súd opätovne uznesením z 11. novembra 2020 nariadil neodkladné opatrenie spočívajúce v uložení povinnosti maloletému a jeho rodičom podrobiť sa psychologickému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica (ďalej len „referát ÚPSVaR“) raz za týždeň počas 3 mesiacov. Toto rozhodnutie bolo na základe odvolania uznesením krajského súdu č. k. 1 CoE 6/2021 z 22. marca 2021 zrušené.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom. Od vrátenia veci z krajského súdu je podľa názoru sťažovateľa okresný súd opäť nečinný a nevykonal ku dňu podania ústavnej sťažnosti žiadne úkony. Nečinnosťou okresného súdu vo veci návrhu na nariadenie výkonu rozsudku o úprave styku s maloletým dochádza k pretrhávaniu citových väzieb medzi sťažovateľom a maloletým. Postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo zasiahnuté aj do základného práva na súkromný a rodinný život, keďže sťažovateľ sa dlhodobo nemôže domôcť žiadneho kontaktu so svojím maloletým synom. Prietahy spôsobené okresným súdom tak znemožňujú sťažovateľovi vykonávať rodičovské práva a povinnosti.

5. Podľa sťažovateľa je preukázateľný jeho záujem o maloletého syna aj ďalšími ním podanými návrhmi na výkon rozhodnutia vo veci jeho styku s maloletým, ktoré (celkove 47, pozn.) boli spojené do konania pred okresným súdom vedeného pod sp. zn. 37 Em 3/2017. Sťažovateľ podal sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná. Napriek tomu nebolo v jeho veci ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté a styk otca s maloletým nie je naďalej nijakým spôsobom realizovaný. Konanie v jeho veci nepovažuje pritom sťažovateľ za právne ani skutkovo náročné.

6. Uvedený pretrvávajúci stav právnej neistoty s poukazom na intenzitu zásahu do svojich základných práv a neprimerane dlhú dobu napadnutého konania žiada sťažovateľ kompenzovať aj priznaním finančného zadosťučinenia v sume 8 000 eur. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. V prípise doručenom ústavnému súdu 21. októbra 2021 predseda okresného súdu uviedol, že sa plne stotožňuje s pripojeným vyjadrením zákonnej sudkyne. Po uvedení chronologického prehľadu úkonov v napadnutom konaní zákonná sudkyňa doplnila, že tvrdenia sťažovateľa v ústavnej sťažnosti sa nezakladajú na pravde. Vyjadrila presvedčenie, že v konaní postupovala v zmysle procesnoprávných a hmotnoprávných zákonných ustanovení a predovšetkým v záujme maloletého s prihliadnutím na špecifiká a osobitosti daného prípadu.

Podľa zákonnej sudkyne ide v danej veci o obsiahly súdny spis so zložitými skutkovými okolnosťami. Maloletý pochádza z manželstva rodičov, ktoré bolo rozvedené, a na čas po rozvode bol maloletý zverený do osobnej starostlivosti matky. Sťažovateľovi ako otcovi bolo určené výživné a bol upravený aj styk otca s maloletým. V priebehu konania o výkon rozhodnutia prišlo k zmene exekučného titulu, keďže okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 37 P 220/2019 na návrh matky nariadil uznesením z 31. októbra 2019 neodkladné opatrenie, ktorým v podstate zúžil styk sťažovateľa s maloletým. Následne bolo okresným súdom v tomto uvedenom konaní nariadené aj neodkladné opatrenie 17. júla 2020, ktorým bol styk otca s maloletým rozšírený. Zákonná sudkyňa tiež poukázala aj na iné na okresnom súde prebiehajúce konania vo veci maloletého.

V posudzovanej veci zároveň poukázala na skutočnosť, že sťažovateľ opakovane každý mesiac podával a aj podáva nové návrhy na výkon rozhodnutia, ktoré je potrebné pripojiť k pôvodnému (prvému) konaniu vedenému pod sp. zn. 37 Em 3/2017, pričom tieto podania podľa obsahu nepovažovala za nové návrhy na výkon rozhodnutia, ale len oznámenia sťažovateľa o nerealizácii ďalšieho styku s maloletým. K týmto novým oznámeniam je potrebné zisťovať opakovane skutkové okolnosti a overovať ich. Sťažovateľ si taktiež preberá rozhodnutia vo veci i listiny v posledné možné dni lehoty na prevzatie, čím sťažuje plynulé vybavenie veci. V priebehu napadnutého konania o výkon rozhodnutia sťažovateľ podával námietky zaujatosti proti príslušnému opatrovníkovi a zamestnankyni referátu ÚPSVaR, pričom žiadal, aby vec bola pridelená inému

opatrovníkovi v mieste bydliska otca. Okresný súd sa preto musel zaoberať aj týmito podaniami sťažovateľa.

Vzhľadom na pretrvávajúci dlhodobý narušený vzťah sťažovateľa s maloletým, čo bolo potvrdené aj psychologickým vyšetrením maloletého, ale aj vysoko narušeným vzájomným vzťahom rodičov, okresný súd považoval za potrebné riešiť túto situáciu za pomoci odborníka – psychológa. Z tohto dôvodu aj opakovane nariadil vo veci odborné poradenstvo a nariadil rodičom a maloletému psychologické poradenstvo na referáte ÚPSVaR. Napriek tomu, že rozhodnutia okresného súdu nenadobudli právoplatnosť (boli zrušené odvolacím súdom), matka s maloletým toto poradenstvo dobrovoľne navštevovali. Psychológom bol navrhovaný postupný priebeh stretávania maloletého so sťažovateľom, najskôr v priestoroch referátu ÚPSVaR a za prítomnosti psychológa a matky, následne po nadobudnutí istoty a bezpečia maloletého samostatne len s otcom. Zo správ opatrovníka bolo preukázané, že v rámci týchto poradenských stretnutí bol maloletý pripravený v prítomnosti psychológa a matky sa s otcom stretnúť, očakával ho, avšak otec sa ani jedného z týchto stretnutí nezúčastnil. Bez aktívnej spolupráce sťažovateľa nemožno účel výkonu rozhodnutia dosiahnuť, pretože otec maloletého svojou nečinnosťou a nespoluprácou neprispieva k výkonu rozhodnutia, na ktorý podal návrh. Sťažovateľ sa na jednej strane domáha styku s maloletým na základe nariadenia výkonu rozhodnutia, avšak na strane druhej neposkytuje súčinnosť, je pozývaný na stretnutia, bez akéhokoľvek ospravedlnenia sa ich nezúčastňuje. Sťažovateľ si je vedomý problémov u maloletého, za tie však viní len matku (matka zase sťažovateľa). Sťažovateľ nie je bez primeraných dôvodov ochotný urobiť niečo pre nápravu tohto stavu, pričom proces je zameraný práve na pomoc rodičom pri nadviazaní vzťahu s maloletými deťmi. Sťažovateľ tiež od roku 2018 neumožnil sociálne šetrenie vo svojej domácnosti, preto okresnému súdu nie sú známe ani súčasné pomery sťažovateľa, kde by mal styk prebiehať.

Podľa zákonnej sudkyne je potrebné poukázať aj na pravidelne sa opakujúce konanie sťažovateľa, na ktoré poukazovala matka a ktoré sťažovateľ nepoprel, dokonca potvrdil, keď sťažovateľ v čase určenom na styk s maloletým príde do bydliska maloletého a matky a má neprimerané správanie (vytrubovanie, túrovanie motora, vulgárne vyjadrenia na matku), čo tiež zjavne neprispieva k náprave narušeného vzťahu maloletého k otcovi. Vzhľadom na súčasný postoj maloletého k stretávaniu s otcom a jeho odmietanie nariadil okresný súd uznesením zo 16. februára 2021 vo veci zmeny úpravy styku znalecké dokazovanie, proti ktorému podal sťažovateľ odvolanie. Odvolanie sťažovateľa krajský súd uznesením z 18. mája 2021 odmietol. Znalkyňa oznámila okresnému súdu, že sťažovateľ sa nedostavil na znalecké vyšetrenie stanovené na 28. júl 2021, ani v náhradnom termíne 24. augusta 2021 (zásielku si sťažovateľ neprevzal v odbernej lehote). Tretí termín vyšetrenia bol určený na 8. október 2021, pričom okresný súd doručoval predvolanie sťažovateľovi prostredníctvom Policajného zboru. Avšak doručené mu bolo až 9. októbra 2021, teda po termíne vyšetrenia. Podľa oznámenia znalkyne sa sťažovateľ na uvedené vyšetrenie nedostavil. Znalkyňa uviedla, že vyšetrenie matky i maloletého sa uskutočnilo 28. júla 2021, sťažovateľa však dosiaľ nie. Otec opätovne aj týmto svojím odmietavým postojom k znaleckému vyšetreniu neprispieva k náležitému objasneniu veci a pre jeho nespoluprácu nie je možné zistiť skutočnú príčinu, prečo maloletý odmieta kontakt s otcom, ako aj zabezpečiť účinnú nápravu tohto stavu s odporúčením znalca, čo je podstatné aj pre konanie o výkon rozhodnutia.

Podľa zákonnej sudkyne v napadnutom konaní nebolo doteraz preukázané, že maloletý sa odmieta stretnúť so sťažovateľom vplyvom úmyselného konania matky, resp. iných osôb. S cieľom zistiť skutočnú príčinu odmietania otca maloletým súd nariadil znalecké dokazovanie, ktoré z dôvodu nespôlupráce otca nie je dosiaľ ukončené. Z vykonaného dokazovania v napadnutom konaní o výkon rozhodnutia sa javí, že rodičia nie sú schopní prekonať svoje súčasné animózne nastavenie proti sebe, preto okresný súd v konaní najskôr využil predovšetkým v záujme maloletého s prihliadnutím na jeho súčasné prežívanie vhodné opatrenia vo forme nariadenia neodkladného opatrenia – uloženia odborného poradenstva maloletému a jeho rodičom, kde malo prísť k postupnému obnoveniu styku maloletého s otcom. Odkazujúc na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3462/14, zákonná sudkyňa zastáva názor, že okresný súd v prvom rade postupoval s prihliadnutím na najlepší záujem maloletého a mal snahu zabezpečiť nápravu stavu postupne, zmierlivo, s čo najmenším zásahom do prežívania maloletého.

8. V rámci repliky sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 20. decembra 2021 uviedol, že návrhy na výkon rozhodnutia, ako aj všetky svoje ďalšie jednotlivé podania, ktoré boli pripojené k pôvodnému spisu, podával z dôvodu, že sa neuskutočnil žiadny styk sťažovateľa so synom ani v náhradnom termíne. Iba prostredníctvom konania o výkon rozhodnutia sa sťažovateľ mohol v súlade s právnym poriadkom domôcť nápravy. Podľa sťažovateľa z dôvodu nerozhodnutia okresného súdu o návrhu na výkon rozhodnutia došlo k vzájomnému odcudzeniu sťažovateľa s jeho maloletým synom. Tiež poukázal na to, že psychologickému poradenstvu sa odmietli podrobiť obaja rodičia, keďže sa už o to predtým pokúsili a nemalo to žiadny význam. Tiež nesúhlasí s tvrdením zákonnej sudkyne o neumožnení sociálneho šetrenia vo svojej domácnosti, pretože zo súdneho spisu vyplýva, že toto šetrenie bolo v domácnosti vykonané po jeho presťahovaní sa na začiatku roku 2018. Skutočnosť, že sa nepodrobil znaleckému skúmaniu, považuje za irelevantnú, pretože okresný súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie až v roku 2021, teda vo štvrtom roku po začatí napadnutého konania. Sťažovateľ vyjadril nesúhlas s argumentom zákonnej sudkyne, ktorá poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3462/14, pretože citované rozhodnutie primárne uvádza, že by sa pri rozhodovaní o starostlivosti o maloletého mala rešpektovať aj vôľa maloletého dieťaťa. Sťažovateľ zdôrazňuje, že vo veciach starostlivosti o maloletých by mali všeobecné súdy postupovať urýchlene. Ak totiž z dôvodu absencie kontaktu rodiča s dieťaťom dôjde k narušeniu vzájomných vzťahov a k vzájomnému odcudzeniu medzi rodičom a dieťaťom, ide o stav, ktorý je možné v budúcnosti len ťažko napraviť.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľov (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

12. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčast' rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, pričom napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za právne zložité (napr. IV. ÚS 155/2018, II. ÚS 276/2020).

Pokiaľ ide o hľadisko skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že s prihliadnutím na charakter konania zaist'ujúceho nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých z dôvodu nevyhnutnosti zistiť, či sa povinný podrobuje rozhodnutiu, o ktorého výkon ide, a či prípadne existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu, je takéto konanie v zásade skutkovo zložitejšie, keďže aj v dôsledku princípu materiálnej pravdy, ktorý sa uplatňuje v civilných mimosporových konaniach, sa kladú zvýšené nároky na vo veci konajúci všeobecný súd v kontexte jeho povinnosti zisťovať skutočný stav veci, nielen skutkový, teda účastníkmi tvrdený (čl. 6 Civilného mimosporového poriadku). Skutková zložitost' v jednotlivých prípadoch môže vyplývať aj z nevyhnutnosti súdu rešpektovať záujmy a práva detí a špecifiká ich správania v pre ne záťažových situáciách, čo spravidla vyvoláva potrebu spolupráce súdu so znalcami, resp. s odborníkmi z oblasti psychológie, pedagogiky a ďalších oblastí. V konečnom dôsledku faktické správanie maloletých detí v tomto type konania neraz s'ťažuje rozhodovanie súdu o výbere adekvátnych prostriedkov na výkon rozhodnutia (napr. III. ÚS 170/2014).

Zo samotnej ústavnej s'ťažnosti a jej príloh je zrejmé, že predmetná vec s'ťažovateľa od začiatku vykazovala skutkovú zložitost', ktorá bola daná v prvom rade už značne narušeným vzťahom medzi s'ťažovateľom a matkou maloletého, ktorý ovplyvňoval aj samotný vzťah medzi s'ťažovateľom a maloletým. S touto skutočnosťou súvisela potreba nariadenia odborného poradenstva rodičom maloletého a neskôr aj nariadenia znaleckého dokazovania. Faktická zložitost' danej veci súvisí aj so skutočnosťou, že pôvodné rozhodnutie o úprave styku s'ťažovateľa s maloletým bolo v priebehu

napadnutého konania dvakrát menené na základe návrhov účastníkov konania. Zároveň musel okresný súd rozhodovať o opakovaných návrhoch sťažovateľa na výkon rozhodnutia.

Uvedené skutočnosti, teda skutkovú zložitnosť veci, ústavný súd primerane zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia (napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 4/2021).

13. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania účastníkov konania v preskúmvanej veci, ústavný súd zohľadnil už uvedenú skutočnosť, ktorá má rozhodujúci vplyv na výkon rozhodnutia o styku sťažovateľa s jeho maloletým synom, a to že vzájomné porozvodové vzťahy v bývalej rodine sťažovateľa sú vážne narušené a maloletý sa aj z tohto dôvodu podľa vyjadrenia okresného súdu „*stal nástrojom vzájomného súperenia rodičov*“, čo je pri výkone tohto druhu rozhodnutí závažnou okolnosťou sťažujúcou ich realizáciu. V tomto neobstojí tvrdenie sťažovateľa uvedené v jeho replike, že k „*vzájomnému odcudzeniu otca so synom*“ došlo z dôvodu nečinnosti okresného súdu. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že toto „*odcudzenie*“ už trvalo v čase pred začatím samotného napadnutého konania.

V súvislosti so správaním účastníkov konania poukazuje ústavný súd aj na právoplatné rozhodnutie okresného súdu v súvisiacom konaní, kde v bode 18 uznesenia č. k. 37 Em 2/2020 zo 17. júla 2020 okresný súd okrem iného uviedol, že „*vzťahy medzi rodičmi maloletého sú vážne narušené, vyhrotené, čomu zodpovedajú aj viaceré prebiehajúce súdne konania a množstvo trestných oznámení zo strany oprávneného na povinnú... Súdu sa javí, že ani pre jedného z rodičov nie je podstatný záujem maloletého dieťaťa, hoci to obaja tvrdia.*“.

V preskúmvanej veci ústavný súd zistil tiež mimoriadnu aktivitu zo strany sťažovateľa spočívajúcu predovšetkým v „*pravidelnom*“ podávaní nových návrhov na nariadenie výkonu rozhodnutia o styku sťažovateľa s maloletým. Sťažovateľ proti rozhodnutiam okresného súdu podával opravné prostriedky, v dôsledku čoho bolo potrebné trikrát vec predložiť krajskému súdu. Využil aj svoje právo podať námietku zaujatosti proti opatrovníkovi a tiež proti zamestnankyni referátu ÚPSVaR. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť za predĺženie konania oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04).

Z chronológie úkonov vykonaných v napadnutom konaní, ale aj zo samotných rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že k predĺženiu napadnutého konania v podstatnej až závažnej miere prispel aj samotný sťažovateľ predovšetkým tým, že sa bez ospravedlniteľného dôvodu nezúčastňoval (neprávoplatne) nariadeného, resp. v špecifikách danej veci možno uvažovať ako odporúčaného jediného možného odborného poradenstva a odmietal spolupracovať s matkou za pomoci psychológov. Nedostatok aktívneho prístupu sťažovateľa zistil ústavný súd aj v prípade zmarenia znaleckého vyšetrenia, na čo poukázala aj zákonná sudkyňa. Pozornosti ústavného súdu neušlo, že jediným riešením, ktorého sa sťažovateľ dovoľáva, je okamžité „*vynútenie*“ styku s maloletým. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na okresným súdom zistený skutkový stav týkajúci sa zdravotného stavu maloletého, kde bol viacerými odbornými správami konštatovaný rovnaký záver, že sťažovateľ si vynucuje styk s maloletým, čím pre neho vytvára ťažké stresové

situácie, ktoré len zhoršujú jeho psychický stav. Nútené stretávanie či vyvíjanie tlaku na maloletého pôsobí skôr kontraproduktívne.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní a zistil, že okresný súd je od začiatku konania „*zahltý*“ podaniami predovšetkým sťažovateľa, s ktorými sa musí vysporiadať. V takom prípade v zásade nemožno od okresného súdu spravodlivo očakávať, že k rozhodnutiu vo veci samej dospeje v krátkom čase napriek tomu, že vec sa týka maloletého, ak mu v koncentrovanom a účelnom vedení konania bránia samotní účastníci konania neprímeranou procesnou aktivitou, ktorou sa odvádza pozornosť od merita veci a oddaľuje (či už vedome, alebo nevedome) rozhodnutie vo veci samej.

15. Výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí je spojený s viacerými špecifickými skutočnosťami, ktoré je súd povinný rešpektovať v tomto type konania. V prvom rade je potrebné v každej fáze konania o výkon rozhodnutia o výchove maloletých dôsledne prihliadnuť na záujem maloletého dieťaťa (porovnaj napr. odlišné stanovisko sudcov Zupančič, Panžaru a Türmen k rozsudku ESLP vo veci Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000). Vzhľadom na záujem maloletého dieťaťa a na skutočnosť, že tento záujem sa môže v priebehu času meniť, je súd vykonávajúci rozhodnutie o výchove maloletých povinný v závislosti od okolností prípadu zisťovať dôvody, prečo sa povinný nepodrobil vykonateľnému rozhodnutiu súdu a vykonať šetrenie o pomeroch maloletého, pričom môže na ten účel nariadiť pojednávanie, vyzvať príslušné orgány na poskytnutie súčinnosti a pod. Súd nemôže len mechanicky vychádzať z úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vykonateľnom rozhodnutí, je povinný neustále vyhodnocovať, či nútený výkon rozhodnutia je v záujme maloletého.

Pokiaľ súdom prijaté opatrenia, ktoré je možné od neho očakávať s cieľom zabezpečiť výkon práva na styk s dieťaťom, nevedli k uspokojivému výsledku, pozitívne povinnosti štátu vyplývajúce z dohovoru nespočívajú v povinnosti dosiahnuť určitý výsledok, ale iba v povinnosti vynaložiť na to prostriedky; súdy totiž nie sú všemocné, najmä ak sa v záležitostiach v oblasti rodinného života dostávajú do stretu s rodičmi, ktorí nie sú schopní prekonať svoju nevraživosť a nehládia pritom na záujmy vlastného dieťaťa (Pedovič proti Českej republike, rozhodnutie z 18. 7. 2006, č. 27145/03, body 109, 115).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k názoru, že postup okresného súdu nebol neefektívny alebo nesústredený, pričom v priebehu konania prihliadal predovšetkým na záujem maloletého.

16. Z prehľadu jednotlivých úkonov okresného súdu v napadnutom konaní vyplýva, že okresný súd konal v zásade plynulo. V jeho postupe však zistil ústavný súd opakované obdobia krátkodobej nečinnosti. Bolo to v období od 7. augusta 2017 do 1. marca 2018, teda v trvaní 6 mesiacov. Druhé obdobie nečinnosti v trvaní 10 mesiacov bolo zaznamenané v období od 18. decembra 2018 do 17. októbra 2019 v súvislosti s predložením veci krajskému súdu. Obdobia krátkodobej nečinnosti okresného súdu tak spolu predstavujú takmer 16 mesiacov, čo v kontexte celkovej dĺžky

konania a s prihliadnutím na skutočnosť, že ide o vec starostlivosti o maloletých, možno hodnotiť ako porušenie označených práv sťažovateľa.

Pre úplnosť vzhľadom na sťažovateľom namietanú nečinnosť okresného súdu po vrátení veci z krajského súdu v marci 2021 ústavný súd poznamenáva, že v tomto úseku napadnutého konania ústavný súd nezistil obdobie nečinnosti okresného súdu. Ten po doručení viacerých návrhov sťažovateľa z dôvodu nerealizovania styku s maloletým a podanom vyjadrení povinnej k týmto návrhom vydal na pojednávaní 1. októbra 2021 uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia. Ústavný súd vlastným prieskumom zistil, že na základe matkou podaného opravného prostriedku bol súdny spis 17. októbra 2021 predložený krajskému súdu.

17. V dôsledku opakovanej nečinnosti v postupe okresného súdu došlo k zbytočnému predĺženiu súdneho konania, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu). Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia jeho základných práv zaručených čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označených hmotných práv, a teda by mu umožnila urobiť záver o porušení označených základných práv sťažovateľa. V uvedenej časti preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Aj keď ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, neuložil okresnému súdu príkaz, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov. Konanie bolo totiž v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené (bod 16 tohto nálezu). Na základe uvedeného ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

20. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 8 000 eur, ktoré odôvodňuje neprimerane dlhou dobou napadnutého konania a intenzitou zásahu do jeho označených práv.

Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Priznanie finančného zadostučinenia, ktoré má povahu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, v tomto prípade neprichádza do úvahy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní finančného zadostučinenia prihliadal predovšetkým na to, že celková doba konania nie je extrémne neprimeraná, konanie vykazuje iba obdobia krátkodobej nečinnosti, ide o skutkovo zložitú vec, a tiež na výrazný podiel sťažovateľa na samotnej dĺžke napadnutého konania. Vzhľadom na uvedené skutočnosti vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa je preto v okolnostiach danej veci na odstránenie zistených porušení ústavy postačujúce, a preto ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom v samotnej ústavnej sťažnosti za dva úkony právnej služby v celkovej sume 362,34 eur.

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý polrok 2020 (t. j. suma 1 087 eur), keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2021.

24. Vzhľadom na to, že sťažovateľom vyčíslená suma trov právneho zastúpenia nepresiahla sumu, ktorá by mu patrila v zmysle § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov za dva úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu vykonané v roku 2021 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume 362,34 eur (bod 2 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu